

Neapykantą kurstančios kalbos ir neapykantos nusikaltimai prieš lesbietes, gėjus, biseksualus ir translyčius asmenis (LGBT)

*Žmogaus orumas yra neliečiamas. Jį reikia gerbti ir saugoti.
Kiekvienas asmuo turi teisę į fizinę ir psichinę neliečiamybę.*
ES pagrindinių teisių chartija (1 straipsnis ir 3 straipsnio 1 dalis)

Neapykantą kurstančios kalbos – tai neapykantos, diskriminavimo ar priešiško asmens atžvilgiu kurstymas ir skatinimas dėl išankstinio nusistatymo prieš tą asmenį dėl tam tikros jo (jos) savybės, pvz., seksualinės orientacijos ar lyties tapatybės.

Neapykantos nusikaltimas – tai fizinis arba žodinis asmens užpuolimas dėl išankstinio nusistatymo prieš tą asmenį dėl tam tikros jo (jos) savybės, pvz., seksualinės orientacijos ar lyties tapatybės.

Homofobija – neracionalus kito asmens bijojimas dėl to, kad tas asmuo yra lesbietė, gėjus ar biseksualas.

Transfobija – neracionalus kito asmens bijojimas dėl to, kad tas asmuo išreiškia save kita nei gimimo lytimi, pasitelkdamas (-a), pvz., gydymą hormonais, operaciją, aprangą ar kosmetiką.

Neapykantą kurstančių kalbų ir neapykantos nusikaltimų keliama baimė ir įbauginimas neleidžia lesbietėms, gėjams, biseksualams ir translyčiams (LGBT) asmenims visavertiškai dalyvauti visuomenės gyvenime. Neapykantą kurstančių kalbų ir neapykantos nusikaltimų prieš LGBT mastas ES nėra aiškus, nes daugelis valstybių narių nerenka apie tai duomenų. Tačiau tam tikros apklausos rodo, kad kai kuriose valstybėse narėse neapykantą kurstančių kalbų ar neapykantos nusikaltimų aukomis yra tapę iki 50 % LGBT. Bendros taisyklės šiuo klausimu ES nėra, todėl valstybės narės taiko skirtingą požiūrį į neapykantą kurstančias kalbas ir neapykantos nusikaltimus.

Iš apklausų matyti, kad apie neapykantą kurstančias kalbas ir neapykantos nusikaltimus dažnai nepranešama – iš dalies dėl to, kad aukos jaučiasi nepatogiai, atskleidžiamos savo seksualinę tapatybę teisėsaugos institucijoms. Kai kurios valstybės narės ėmė taikyti sistemą, pagal kurią pranešimus gali teikti trečioji šalis, o apie nusikaltimus galima pranešti ne policijos skyriuose ir ne policijos pareigūnams.

Neapykantą kurstančių kalbų laikymas nusikaltimu

Dvylikoje valstybių narių (Belgijoje, Danijoje, Vokietijoje, Estijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Airijoje, Latvijoje, Nyderlanduose, Portugalijoje, Rumunijoje ir Švedijoje), taip pat Šiaurės Airijoje ir Jungtinėje Karalystėje neapykantos, smurto ar diskriminavimo dėl seksualinės orientacijos kurstymas yra nusikalstama veika.

Keturiose valstybėse narėse (Austrijoje, Bulgarijoje, Italijoje ir Maltoje) neapykantą kurstančios kalbos laikomos nusikaltimu konkrečių grupių, į kurias LGBT neįtraukti, atžvilgiu. Dėl to sunku taikyti teisės aktus homofobijos atvejais.

Kitose valstybėse narėse neapykantą LGBT kurstančios kalbos nėra tiksliai apibrėžtos kaip nusikalstama veika, bet teisės aktai suformuluoti bendrai ir galėtų būti taikomi šioms asmenims apginti.

Neapykantos nusikaltimai

Fizinis užpuolimas šiuo metu laikomas nusikaltimu visose valstybėse narėse. Daugelyje valstybių narių baudmė už tokius nusikaltimus gali būti sugriežtinta, jeigu jie įvykdyti dėl išankstinio nusistatymo prieš, pvz., asmens rasę ar religiją (vadinamoji „sunkinanti aplinkybė“). Tačiau pagal ES teisės aktus nereikalaujama, kad valstybės narės priskirtų homofobiją ar transfobiją prie nusikalstamą veiką sunkinančių aplinkybių.

Dešimtyje valstybių narių (Belgijoje, Danijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Nyderlanduose, Portugalijoje, Rumunijoje, Suomijoje, Švedijoje ir Jungtinėje Karalystėje) homofobija ir transfobija yra sunkinanti aplinkybė, nors kai kurios valstybės narės taiko tai tik konkrečioms nusikaltimams.

Penkiolikoje valstybių narių (Bulgarijoje, Čekijoje, Vokietijoje, Estijoje, Ispanijoje, Airijoje, Italijoje, Kipre, Lietuvoje, Liuksemburge, Latvijoje, Maltoje, Austrijoje, Slovėnijoje ir Slovakijoje) homofobija ir transfobija nėra aiškiai apibrėžtos kaip sunkinanti aplinkybė. Tačiau šešiose iš jų (Čekijoje, Vokietijoje, Latvijoje, Maltoje, Austrijoje ir Slovakijoje) bendroji neapykantos nusikaltimo sąvoka pripažinta teisėje, tad įmanoma, kad į homofobiją ir transfobiją galėtų būti atsižvelgta kaip į sunkinančias aplinkybes.

TEISĖ Į VIENODĄ APSAUGĄ

2008 m. lapkričio 28 d. ES priėmė pamatinį sprendimą dėl rasizmo ir ksenofobijos paskatintų neapykantą kurstančių kalbų ir neapykantos nusikaltimų (OL L 328, 2008 6 12). ES turi apsvarstyti galimybę priimti panašių teisės aktų, kurie apimtų homofobines ir transfobines neapykantą kurstančias kalbas ir neapykantos nusikaltimus, kad būtų galima apsaugoti LGBT visose valstybėse narėse.

Ši skrajutė parengta remiantis šiomis dviem ataskaitomis: *Homophobia and Discrimination on the grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member States – Part 1 Legal Analysis* („Homofobija ir diskriminavimas dėl seksualinės orientacijos ir lyties tapatybės ES valstybėse narėse. 1 dalis – teisinė analizė“), ją Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA) paskelbė 2008 m. birželio mėn., ir *Homophobia Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member States – Part 2 The Social Situation* („Homofobija ir diskriminavimas dėl seksualinės orientacijos ir lyties tapatybės ES valstybėse narėse. 2 dalis – socialinė padėtis“), paskelbta 2009 m. kovo mėn.

Su išsamia ataskaita galima susipažinti interneto svetainėje <http://fra.europa.eu>.

Visus Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros leidinius galima nemokamai užsisakyti jos interneto svetainėje.

Atsakomybės apribojimas:

Jei kiltų klausimų dėl šio vertimo, žiūrėkite tekstą anglų kalba, kuris yra dokumento originalas ir oficiali dokumento versija.